

Jaskóné Gácsai Mária

Komáromi János folklórvilága

Széphalomtól északra indulva Mikóházán és Alsóregmecen át alig egyórányi sé-tával eljuthatunk Felsőregmecre. Ha szép, tiszta időben megállunk a kevesebb mint háromszáz lelket számláló Hegyközi falucska keleti oldalán elhelyezkedő temetőkert mellett, idilli látványban van részünk. A körpanoráma egyik felét a Zempléni-hegység szélső tagjai alkotják, míg a keleti félkört Szlovákia apró, határ menti települései. A legközelebbi falucska Legenye (*Luhyňa*) mindössze három kilométernyire lehet; ha a magyar szó innét nem is hallatszik odáig, azért az ottani lakosok nagy része érti és beszéli gyönyörű nyelvünket. Hogyne értené, hogyne beszélné, hiszen legtöbbjük még az édesanyjától tanulta.

Komáromi János felnőttkorában gyakran állt ezen a helyen, a regmeci temető mellett, és vágyakozva nézte gyermekkorra legkedvesebb települését, amit a trianoni békeszerződéssel kijelölt új országhatárok elválasztottak az anyaországtól. Ugyan nem itt, hanem a húsz kilométernyire található Málcán (*Malčice*) 1890. december 22-én látta meg a napvilágot, de számára mégis Legenye jelentette a gyermekkort. Itt kezdte meg elemi iskolai tanulmányait, amit aztán a sárospataki kollégiumban folytatott. A *Budapesti Hírlapnál* 1914-ben jelent meg első írása *Koczák indulása* címmel. Komáromit a legkedveltebb elbeszélésírók között tartották számon. A keresztény sajtó megalakulása után az *Új Nemzedék* szerkesztőségi tagja lett. Majd kivált az *Új Nemzedék*ből, és 1920-ban megalakult a *Magyar-ság*, melynek munkatársa lett és maradt haláláig. Ebben a lapban megjelenő cikkei közvetlen hangulatuk miatt hamar felkeltették az olvasók figyelmét. Komáromi János korának népszerű, olvasott és ünnevelt írója volt, akít a kritika és olvasói a XIX. századi regény folytatójaként tartott számon. Lendületes, magával ragadó írásaiban finoman részletező tájleírásaival, pezsgő párbeszédeivel, a magyar történelmi múlt idézésével, a hősök tiszteletével vívta ki olvasóközönsége érdeklődését, szeretetét. Hosszantartó betegség után 47 évesen halt meg.

Komáromi János írásaiban a néphagyomány felelevenítésével néprajzi adatokat hagyományozott az utókorra. A szerző életművének bemutatása során ennek ismertetése megkerülhetetlen.

Sztereotípiának tűnhet, mikor azt gondolom, hogy felgyorsult világunkban az uniformizált termékek sokfélesége, szédítő sokasága az igazi identitást megőrző hagyományok marginalizálódását hozta magával. A Komáromi önéletrajzi ihletésű regényeiben, novelláiban gazdagon előforduló néprajzi elemek úgy színesítik és gazdagítják műveit, mint ahogy a matyóblúzon ékeskedik a *szmokkolás*.¹

¹ Szmokkolás: Ráncöltés. Népi öltözködésben elterjedt ruhadíszítési forma.

A szegény sorsú emberek világát, a gyermekkorban átélt élményeket és tapasztalatokat megörökítő műveiben nem csupán a családjához való kötődését, hanem a felvidéki nép érzésvilágát, mélységeit is elének tárja. Alkotásait igazán izgalmassá teszik a gyermeki fantáziával látott világ eseményei: nála a kísértetek, rémek valóban élnek. A mesék, dalok, legendák megszépítő történetei a túlélést biztosították, hitet adtak és utat nyitottak a különböző társadalmi csoportok közötti mély szakadék áthidalásához. A gyermekkorban átélt élményekre így emlékszik vissza: *„Akkor még szájról-szájra adták a hagyományt, ezért élnek annyira bennünk.”*² Egyik elbeszéléskötetében így vall a hagyományok társadalmi és kulturális jelentőségéről: *„Ki tudná megmondani ennyi esztendő után, mi volt a valóság a régi világban, mennyi volt benne a költészet. A legendával szemben nincs létjogosultsága semmiféle bírálóknak.”*³

Komáromi gyermekkorában az emberek monoton életébe változatosságot, vidámságot hoztak a mozgalmas eseményekben, portékákban gazdag vásárok. A kicsinyek ilyenkor mozdultak ki először világot látni, a felnőttek idegenekkel ismerkedhettek, ismerősökkel találkozhattak, mulathattak. A színes forgatagban gyülekezve, tolongva a népviseletüket is megmutathatták egymásnak a vásárlók, melyet Komáromi is lejegyez: *„Hetivásár lehetett Újhelyben, mert az út két partja között töménytelen sokan hullámoztak a város felé. Itt-ott akadt három-négy mándlis⁴ magyar, ám a túlnyomó többséget tótok tették ki, akik az Ondava lapályáról ereszkedtek alá. Jöttek a legények fehér nadrágjaikban, rámástorkú csizmában, gémtollas pörge kalapjaikban s rézgombos nadrágszíjjaikat négyszer-ötször övezték maguk körül, végén a combjaik hátrészére engedve le. Öten-hatan fogózkodtak össze, vállon karolván át egymást, daloltak végtelenül, mintha lakodalomba mentek volna, amiből nyilvánvalóvá tetszett, hogy előbb már benéztek valamelyik útszéli csapszékbe. Ringó járással, mezítláb igyekeztek a kerek arcú tót menyecskék és leányok, legalább tizenkét szoknyában s e miatt duzzadtan álltak el felső szoknyaik.”*⁵ Máshol is ír a szlovák és a magyar népviseletről, a hagyományos paraszti ruhatár kellékeiről: *„Jöttek-mentek a bodrogi közeli magyarok kék nadrággal, sok pénzzel és nagy hassal, és mezítláb számtalan tót az Ondava lapályáról.”*⁶ A vásárok hangulatát idéző forgatagban nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy mindenki úgy szabadult meg portékájától, ahogy tudott, és nem mindig becsületes módon ment végbe egy-egy üzlet, ahogy ezt a *Régi ház az országút mellett*

² Komáromi János: *Hat vőlegény*, Genius Könyvkiadó, Budapest, 1930, 43. p.

³ Komáromi János: *Áll a malom*, Genius Könyvkiadó, Budapest, 1936, 81. p.

⁴ Dolmányhoz hasonló szabású férfi viselet. <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/3-1541.html>
2010. július 18. 19:24

⁵ Komáromi János: *Régi ház az országút mellett*, Genius Kiadó, Bp., 1930, 119. p.

⁶ I. m. 120. p.

című művében olvashatjuk. Így történt egyszer, hogy pálinkával itatták meg a tehenet, hogy addig ne köhögjön, míg árulják.

Az élet egyik fontos eseményét, a házasságkötést és annak népszokásait is megörökítette írónk, bár az aprólékos leírás nem jellemző. Megtudhatjuk, hogy mekkora kerülőt tett meg a násznép a menyasszonyos házig: *„Nagy volt a kedv mindenfelé, mikor a templomból kiérve rohanó szekereken vágatott a lakodalmas nép. A lovak sörényébe szalmasugar volt fonva. Hamufelhők borították el egy percre az uccák egyes pontjait, mialatt a vőfélyek sűrűn durrogtatták pisztolyaikat. Valóságos népzőn vett részt a lakodalomban, amelyik a menyasszonyos háznál ment végbe. Két szobában folyt a tánc, de a legtöbben kiszorultak s a mennybolt alatt, odakint ropták a táncot a gyepes udvaron⁷. Ez oknál fogva a banda tagjai is, a pitvarban álltak fel hangszereikkel s úgy húzták mindvégig.”⁸*

A szerző tökéletes társadalomrajzot hagyott ránk a felvidéki népek életének leírásával. *Lírai visszaemlékezés – hisz mindent átélt gyermekkorában – és szociográfiai* is egyben. A tárgyyszerűen *papírra vetett események úgy tükrözik a zempléni ember lelkét, erkölcsét, mint Illyés Gyula Puszták népe* (1936) című alkotása, mely műfajával átmenetet képez a tudományos szociológia és a szépirodalom között.

Komáromi szociográfiai hitelességgel jegyezte le és hagyományozta az utókorra népének vallásos ünnepeit, *szokásait*. Emlékezete szerint a katolikus búcsúk szertartásaiban keveredtek a szakrális és profán elemek. Maga az ünnep alkalmat adott a rokonság, barátság ápolására; vendégeskedésre összegyűltek a más vidékre került rokonok, jó ismerősök. *„Híresek voltak valamikor ezek a bucsuk. Tizenöt-húsz falu népe vonult fel reájuk templomi zászlók alatt, kegyes énekeket énekelve. Jöttek a legények ólomos nádpálcákkal, nyalkán, darutollal a kalapjuknál. Valamelyik híres pap mondott beszédet a templomban és sok pap mondott beszédet a templom előtti tér különböző pontjain. Zúgtak a harangok, Isten dicséretére szólítván fel minden jámbor keresztényt s a bénák, csonkák keservesen*

⁷ A gyepes udvarhoz: a paraszti kultúrában a gyepes udvar nagy szégyennek számított. Minden hétfőn nyírfából készült seprőkkel söpörték végig az udvart, hogy egy fűszál se maradjon. A gyepes udvar az elhagyatottságot, a pusztulást jelentette. Még átokformában is megmaradt a Mátyusföldön: „Verje meg az isten rossz szomszédoddal és gyepes udvarral” (Liszka József: *Ágasbogás fa. Néprajzi ismeretek alapfokon*. Bratislava, Madách Kiadó, 1986, 21. p. Dúba Gyula hontüzesgyarmati leírásában (*Vajúdó parasztvilág*): „Pusztá és szürke volt az udvar földje, mint ha csak azt jelképezné, hogy a paraszti kultúra valahol a csupasz földdel rokon; kapával vágtuk ki belőle az éppen csak kibúvó, apró gyomokat, félénk fűszálakat, mert a gondozott parasztudvar felszínén a gazda nem tűrhetett zöldet. Bármilyen gyér növényzet, rög alól kibúvó fűszál, sárgászöld moha az elhanyagoltság és hanyatlás kezdetét jelentette a falu szemében. Vasárnap reggel sűrű nyírfaseprűkkel, széles süjtásokkal separtuk az udvart, takarítottuk, mint a szobákat, a lakóhelyiségeket.”

⁸ I. m. 181. p.

*elnyújtott szavakkal rimáncodtak s tárták ki tenyerüket alamizsna után.*⁹ Másik önéletrajzi ihletésű elbeszélésében így emlékszik: „*Legalább tíz falu tótjai, rusznyákjai özönlöttek ide erre a napra. A templomból, lengő Máriás zászlók alatt, éppen akkor ment körbe az ájtatos zarándok nép, harangok zúgtak és csilingeltek.*”¹⁰ Máshol is hasonlóan ír a külsőségekben pompázó búcsúkról: „*Ennél tarkább felvonulást sem látni sehol egészen Ungvárig. Vagy tíz pap fog misét szolgáltatni és prédikálni a szabad ég alatt. Máriás zászlók alatt jöttek elnyújtott énekeket zengve a környező falvak népei.*”¹¹ A búcsúk templomi szertartásait felváltották a világi történetek: „*Megérkezik legalább tizenhat csendőr szuronyosan, hogy szétvágjanak a legények között, ha faluk szerint tagozódva verekedni kezdenének a kocsmák előtt. Vakmerő legények sorakoztak a bucsusok sátrai elé, akik miatt csendőrök jártak az uccán. Mézeskalácsosok sátrai terpedtek nagy körben a téren, akik idáig szekereztek Nagymihályról, Ungvárról, Gálszécsről, hogy némi vásárt csapjanak. Áll a bucsu, zsbongás, elevenség volt a templom messzi környéke.*”¹²

Komáromi János református lévén egyszerűbben, buzgó hittel viszonyul a valóságos ünnepekhez. Az emlékezéseiből kiderül, hogy az emberek tudatában mélyen élt a vallás, hogy nemcsak a templomokban gyakorolták annak szertartásait, hanem otthonaikban is tartottak házi istentiszteleteket. Sokuk számára ez több volt, mint elmélet; sokkal inkább életmód. Komáromi ünnepeinek főszereplői az Igét vendégként hirdető gyülekezetbe érkezett pataki diákok, a legátusok voltak. A legtöbbit a legátusvárásról *A Pataki diákokban* szól, de több művét is színesítik ezek az események: „*Az udvarokat már alkonyat előtt tisztára separték a gazdák, megborotválkoztak s meghatott csend kezdett elterülni. A legátust várták, akiknek minden pillanatban be kellett toppannia a paróchiára. Nagypénteken délelőtt ugyanis már a legátusnak kellett hirdetni a Szent Igét, akit a pataki skóla szokott küldeni szövetségbe. Megjött a legátus, hogy az Alma Mater képviselőjében hirdesse az Igét. Fiatal teológus volt. Természetesen kajzerben¹³ jött meg, s vele volt görbebotjával a medikáns is, mint szublegátus. (...) Évszázados szokás, hogy az ünnepi követ udvarolni köteles a papkisasszonynak, legalábbis így hozza magával az illem. (...) A délutáni istentisztelet után a pátenseket hordta szét a jobb módú házakhoz, mely szokást rekvirálásnak neveztetik.*”¹⁴

A magyar népzeneről, népdalokról – melyek anyanyelvünkkel együtt képviselik azt az értéket, mely minden hagyományait ápoló nép ajkán, autentikus módon

⁹ Komáromi János: *A nyolcadik osztály*, Genius Kiadó, Bp., 1936, 160. p.

¹⁰ Komáromi János: *Szülőföldem szép határa*, Genius Kiadó, 1930, 123. p.

¹¹ Komáromi János: *Régi ház az országútnál*, Gyűjteményes kiadás. Genius, 1933, 179. p.

¹² I. m.: 182. p.

¹³ Lelkészi palást.

¹⁴ Komáromi János: *Régi ház az országútnál*, Gyűjteményes kiadás. Genius, 1933, 102–113. p.

cseng – keveset szól írónk. A Tót Lapályhoz kötődő népek dalaiban a nehéz élet megpróbáltatásai tükröződnek. Komáromi édesanyja emlékét őrzi a tőle tanult dalokban; de nem csak úgy szól róla, mint aki népdalokkal oldotta bánatát, hanem úgy is, mint aki maga is költi a dallamokhoz a verseket: „*Arra figyel fel, hogy édesanyja egészen új sorokkal éneklí a már ismert nótákat, máskor meg új dalocskákat hallott tőle, melyeket most talált ki magától.*”¹⁵ A művészetekben kifejezésre juttatják a szerzők, alkotók az aktuális lelki állapotukat; érzésviláguk olyan dimenzióit tükrözik, melyet nem tudnának másként kifejezésre juttatni, csak a művészet sajátos eszközeivel. Így adja tudtunkra az éneklő is érzéseit; érthetővé válik az éneklő lelki világa, melyet a népdalok magukban hordoznak: „*Ha egyedül játszottam házunk aprócska udvarán, alig akadt nap, hogy fel ne figyeltem volna valami nótára. Ha más-más volt is minden alkalommal e dal, egy dologban megegyezett: végtelen szomorúság volt valamennyiben. Egyszer édesanyám ajkán csendült fel e dal, miközben ő bánkódva őrlt a kézi malom, máskor valamelyik magányos menyecske fújta, akinek Amerikába vándorolt ki a férje. Máskor a szántóföldek felől szállt felém e dal. A borongó nótával valamelyik urasági béres akart könnyíteni nyomasztó kedvén.*”¹⁶ Több művében említi írónk, hogy a lányok és fiúk közös szórakozását, mulatozását citerás legények kísérték, mikor vasárnaponként nótázások közepette erőt gyűjtöttek a következő hétre. A felgyülemlett indulatok levezetését szolgálták a népi táncok, melyek szórakoztató jellegéről sokat olvashatunk Komáromi regényeiben és novelláiban. A táncra gerjedt férfiak mámoros virtuskodását bemutató táncfigurák részletes leírásából kiderül, hogy írónk valószínűleg rajongott a népi táncokért. Minden vidék tánc kultúrája más, melyet több táncal foglalkozó pedagógus, folklorista is megőrzött és lejegyzett, köztük *Tímár Sándor*, *Martin György*, *Pesovár Ernő*. Komáromi az Északkelet-Felvidék táncait sokszor látta; olvashatunk a vad és lázadó verbunkról, valamint a csárdásról. Pontosan leírja a tánc sajátosságait, megtudjuk, milyen a magyar tánc, és miben tér el más népek táncaitól. „*Az egyik újhelyi bíró táncolta a csárdást. Túl lehetett már hatvanon, de ahogy előkapott egy menyecskét s jární kezdte a Sátorhegy alatt, hát senki más nem járja úgy azon a tájon. Minden íze, porcikája remeg olyankor, testtartása egyenes, csaknem kihívó, néha pattint egyet, néha összebokáztat halkán és illedelemmel, de olyan nyalka az egész, hogy ekkora hetykeséget eltanulni nem lehet, erre születni kell.*”¹⁷ A népi táncok lejegyzése *Krúdy Gyulát* is megihlette a manapság ritkán látott rókatánc: „*A cigánylakodalmak végén, mikor már minden jóból kivették a részüket a mulatozók, mikor már minden táncot eljártak, minden*

¹⁵ I. m. 43. p.

¹⁶ Komáromi János: *Emlékeim Szeffe magyar regényei*, 1935, 178. p.

¹⁷ Komáromi János: *Emlékeim Szeffe magyar regényei*, 1935, 86. p.

*nótát elénekelték: a rókatánc szokott következni, amit magánosan járnak a fiúk és férfiak. Lekuporodnak a földre, és egymagukban járnak a rókatáncot. A bánat tánca ez. Nem kell nő hozzá, csak egy földbe ásott lyuk, amelyet körül táncol a legény. Szerelmi csalódás után szokás táncolni.*¹⁸

Ritkán látott táncfajtaról van szó, melyet Komáromi szintén lejegyzett: *„elferdült testtartásban, előrebukott fejjel hányta magát, miközben csupasz bokái csatogtak. Egyhelyben kezdett topogni, félig eldőlvé, mintha a földön keresett volna valamit, akkor egy váratlan villanással átvette magát a tenyerén s cigánykereket hányt. Összepatantotta a kezét s meztelen lábszárára csapkodott. Közben valami fájdalmas, idegen melódiát dünyögött s e gajdoló jajgatása alatt ujját odabillegette az orra cimpájához.*”¹⁹

A szerző gazdagon megörökítette műveiben a szegény nép hiedelmeit, természethez való viszonyát. Az epikus történetbe foglalt mesék, mondák hűen visszaadják továbbá a népnyelv régiségeit is. Megörökítette egy szegény legény és gazdag lány beteljesületlen szerelmét, a Gallyfa alatti Mária-kép kapcsán: *„Mária-kép állt egy vén kőrifára függesztve a Gallyfa alatt. Tipegő cselédasszonyok, ha arra vitt az útjuk, keresztet vetettek magukra és sietve távoztak a nagy csöndű homályból. Mert a Mária-kép táján éjjel körül, de délben is többször feltűnt egy régi-régi kasznár leánya, akit az apja nem akart a kertészhez adni s ezért a Latorcába vetette magát, ám visszatért időnként a másvilágról s mezítláb, térdepelve nézett fel a Szűz Mária képre. Selyem haja földig ért. Némán vette magára a keresztet s néma szájjal imádkozott*”²⁰ Vallásos legendái között megismerjük a Mária-forrást, ahová az emberek azért jártak, hogy a csodatevő forrás meggyógyítsa fáradt tagjaikat: *„A forrás környéke tele volt száraz rongyokkal. Ezekkel borogatták magukat annak idején, a kút vizébe áztatva azt, a betegek. Sok szegényből kiálltak itt a szaggatások. De hogy biztosak legyenek a dolgukban, az eddig gyógyító eszköznek használt rongyokat eldobták maguktól, hogy amilyen messzire repül az tőlük, úgy hagyja el őket örökre a betegségük.*”²¹ Egy másik leírásában igazi magyarságának tanújelét adja írónk, mert még a mennyország is nagy magyarokkal van tele. *„Rácsai Lajos három napig volt tetszhalott egy ízben s e három nap alatt a lelke megjárta a mennyországot is. Hangos zsoltárénekléssel haladt-haladt Rácsai Gáspár az Úristen vakító fénye felé, s noha kétszer is térdre bukott a vakító fényességtől, az Úristen trónja körül mindazon által sikerült meglátnia Kossuth Lajost magyar ruhában.*”²²

¹⁸ Krúdy Gyula: *Miért járnak a rókatáncot?* In: Szindbád. Magyar Helikon Bp., 1975, 543. p.

¹⁹ Komáromi János: Reménytelen szerelem, Stádium, Bp., 1928, 119. p.

²⁰ Komáromi János: *Hé, kozákok!* Stádium Sajtóvállalat R.-T. Kiadása, Bp., 1925, 56. p.

²¹ Komáromi János: *Indulj fakó lovam,* Gyűjteményes Kiadás Révai, Bp., 1938, 41. p.

²² Komáromi János: *Szülőföldem szép határa,* Dick Manó Kiadása, Bp., 1928. 50. p.

Szinte minden művében fellelhetőek a mai szóhasználatban kevésbé ismert és használt frazémák. Tapasztalataim szerint manapság már kevésbé színesítjük, élénkítjük szólásokkal és közmondásokkal a beszédünket. A köznyelv is alig él vele, a paraszti kultúrát felelevenítő szókapcsolatok helyét egyre inkább a szlengből átvett mondások veszik át. A Komáromi-írások tele vannak ezekkel a szólásmondásokkal. Mikor nagy vihar következtében recsegő, ropogó hangot hallottak, azt mondták, hogy az „ördög rúgja a házunkat.”²³ Máshol ugyanerre a természeti jelenségre a következő magyarázattal élnek a szülei: „házasodik az ördögfia.”²⁴ Külön magyarázata van a kutyavonyításnak: „a kutyák csak akkor szűkölnék, ha fogyó hold van, vagy ha a temetődombról kísértetek próbálkoznak leereszkedni. Ezek a kísértetek sokszor belopóznak az udvarokba is, beleskelődnek az ablakokon.”²⁵

Az író néprajzi elemekben bővelkedő írásainak nagy része a halottakkal és a túlvilággal foglalkozik. Ezek a hiedelmek nagyobb részt babonák voltak, de az akkori szegény falusi tanulatlan nép gondolatvilágában valóságként éltek²⁶. Hittek a visszajáró lelkekben, az ezekkel kapcsolatos balhiedelmekben. Komáromi gyermekkorából származó túlvilági történeteit gazdag fantáziával színesíti, azonban ezek a lelket próbáló történetek apáról-fiúra hagyományozódtak. Tudjuk szerzőnk önéletrajzi regényeiből, hogy édesapja sokszor rosszul bánt feleségével: verte, megcsalta. Édesapja rossz lelkiismerete gyakran megszólalt, mert félt, hogy a felesége visszajön a túlvilágról, hogy bosszút álljon. Ez a félelem ráragadt második feleségére is: „Azt hiszem, engem keres az első asszony, csak meg ne tudja, hogy hol lakok. Nem tudom, mit akarhat tőlem, de gondolom, hogy ha egyszer megtalál, fojtogatni kezd.”²⁷ A szerző a balhiedelmek, regulák okait igyekszik megmagyarázni. Az egyik kocsislegény sokszor panaszkodott arról, hogy néha kísértet jár hozzá álmában, ezért már csak baltával tér nyugovóra. Komáromi ésszerű magyarázatot ad; a legény estére a kelleténél több paszulyt evett.

„A vallás maga is befogadott folklórszokásokat, hiedelmeket: a hivatalos vallásgyakorlás a laikus hagyományok kanonizálásán alapul, s fordított irányban is

²³ Komáromi János: *Harangoz a múlt*, Gyűjteményes kiadás, Genius, Bp., 1933, 20. p.

²⁴ Komáromi János: *Tilinkó*, Genius Bp., 1930, 28. p.

²⁵ Komáromi János: *Harangoz a múlt*, Gyűjteményes kiadás, Genius, Bp., 1933, 16. p.

²⁶ Ennek az eljárásnak, hogy ti. a beteg testrészt törölgetésére használt rongyot eldobják, s ezzel úgy vélik, hogy magát a betegséget is eltávoztatták a testtől van némi praktikus logikája is (legalábbis fertőző betegségek esetében), alapvetően azonban mégis azon, a mai ember számára irracionális hiedelmeken nyugszanak, amit analógiás mágiának nevezünk. Lényege: hasonló hasonlót vonz maga után (pl. ha a menyasszony benéz a kormos szabadkéménybe, fekete szemű gyereke születik). Ebben az esetben ez némileg keveredik az érintési mágiával. Tehát: ha a ronggyal megérintjük a beteg testrészt, majd ezt a rongyot eldobjuk, akkor ezzel egyszersmind magát a betegséget is eldobtuk, „elküldtük” magunktól.

²⁷ Komáromi János: *Régi ház az országútnál*, Gyűjteményes kiadás. Genius, 1933, 209. p

*működőképes a folyamat: a hivatalos vallásgyakorlat számos eleme a népi vallásosságban marad fenn*²⁸ – írja Voigt Vilmos. Szinte érthető, hogy a valláson kívül eső vallásos hiedelmekkel is rendelkező emberek és a keresztény emberek számára a vallás nem volt egyéb, mint a gonosz szellemek elleni védekezés egyik lehetősége. A szerző édesapja kálvinista létére a szellemek elkergetésére keresztet vetett, majd balkezével háromszor tett elhárító mozdulatot, hogy ne ártson neki a visszajáró lélek. *„Persze a halottak elleni védelemre leghathatósabb eszköz az idő volt. Ahogy múlt az idő, egyre ritkábban jártak vissza a halottak, mert egyre nagyobb utat kellett megtenniük. Egyre messzibbre haladnak a jelenvaló élettől és egyre fáradtságosabb nekik a nagy távolság miatt visszatérni.*”²⁹

Komáromi Jánost nemcsak a Felvidék ihlette meg, hanem az alföldi táj szépsége, lakosainak élete és a paraszti világ is. Erről szóló riportjait a *Csatangolások mindenfelé* (1930) című művében olvashatjuk. Megörökítette életvitelüket, hogy milyen illetményeik voltak: *„a csikós és a gulyás 40 darab állatot is tarthatott, tüzelő is járt neki.*”³⁰ A csikósok viseletéről is részletesen beszámol: *„hátukban égnek tűrt karimájú kalapban, megcsördül az apró sarkantyúja, kék gatyában.*”³¹ A pásztorok sosem hagyták kialudni a tüzet, tavasztól késő őszig izzott a parázs: *„megvolt a haszna; ha megvadult a rideg marha, kenyérhéjat tettek a tűzre s annak füstjétől megszelídült a jószág.*”³²

Az író által közölt néprajzi leírásokat olvasva a magyar népi hagyományok gazdagsága, harmóniája tárul elénk. A mai ember életében nehéz meghatározni a hagyományok helyét, szerepét, fontosságát. Egy társadalom identitása összefügg azzal, hogy milyen mértékű a hagyományos kultúra ápolása, a kulturális örökség védelme. A folklór megőrzésével és közvetítésével közelíthetjük az egyes népcsoportokat egymáshoz; ápolásával konstruktívabban viszonyulhatunk más népek kulturális értékeihez.

Komáromi János sokat tett a magyar kulturális örökség védelme érdekében; a néphagyományok közlésével olyan értéket képvisel, mellyel a magyar kulturális sokszínűség megismerhetővé válik.

²⁸ <http://www.freeweb.hu/ekfkomm/tanegység/altkommelm/kiseloadas/nephit.doc>, 2010. július 20. 18:21

²⁹ Komáromi János: *Régi ház az országtútnál*, Gyűjteményes kiadás. Genius, 1933, 145. p.

³⁰ Komáromi János: *Csatangolás mindenfelé*, Genius, 1930, 104. p.

³¹ Komáromi János: *Csatangolás mindenfelé*, Genius, 1930, 149. p.

³² I. m. 101. p.

Felhasznált irodalom

- Dömötör Tekla: *A magyar nép hiedelemvilága*. Budapest, Corvina Kiadó, 1981.
- Duba Gyula: *Vajúdjó parasztvilág* Bratislava, Madách Könyv- és Lapkiadó 1974.
- Komáromi János: *A nyolcadik osztály*, Genius Kiadó, Budapest, 1936
- Komáromi János: *Áll a malom*, Genius Kiadó, Budapest, 1936.
- Komáromi János: *Csatangolás mindenfelé*, Genius Kiadó, Budapest, 1930.
- Komáromi János: *Emlékeim Szeffe magyar regényei*, 1935.
- Komáromi János: *Harangoz a múlt*, Gyűjteményes kiadás, Genius Kiadó, Budapest, 1933.
- Komáromi János: *Hat vőlegény*, Genius Könyvkiadó, Budapest, 1930.
- Komáromi János: *Hé, kozákok!* Stádium Sajtóvállalat R.-T. Kiadása, Budapest, 1925.
- Komáromi János: *Indulj fakó lovam*, Gyűjteményes Kiadás, Révai Kiadó, Budapest, 1938.
- Komáromi János: *Reménytelen szerelem*, Stádium Kiadó, Budapest, 1928.
- Komáromi János: *Régi ház az országút mellett*, Genius Kiadó, Budapest, 1930.
- Komáromi János: *Szülőföldem szép határa*, Genius Kiadó, Budapest, 1930.
- Komáromi János: *Tilinkó*, Genius Kiadó, Budapest, 1930.
- Krúdy Gyula: *Miért járják a rókatáncot?* In: *Szindbád*. Magyar Helikon Bp., 1975.
- Liszka József: *Ágas-bogas fa. Néprajzi ismeretek alapfokon*. Bratislava, Madách Kiadó, 1986.
- Magyar folklór szöveggyűjtemény*, szerk.: Voigt Vilmos, Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Egyéb hivatkozások

- <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/3-1541.html> 2010. július 18. 19:24
- <http://www.freeweb.hu/ekfkommm/tanegyseg/altkommelm/kiseloadas/nephit.doc>, 2010. július 20. 18:21